

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie o sygnaturze akt I Ns 284/14 Sąd Rejonowy w Łowiczu w sprawie o dział spadku po W. K. i częściowy dział spadku po M. K., G. L., D. R., G. R. (1) w punktach I-V ustalił, że:

- w skład spadku po W. K., córce W. i A., zmarłej 23 listopada 1984 roku, wchodzi zabudowana nieruchomości rolna położona w B. gmina N., oznaczona jako działka ewidencyjna nr (...) o obszarze 1,62 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta KW (...), o wartości 161,352 zł;
- w skład spadku po M. K. synu J. i W. zmarłym 30 grudnia 2013 roku wchodzi między innymi udział wynoszący 1/3 część w prawie własności nieruchomości opisanej w pkt I,
- w skład spadku po G. L., córce J. i W., zmarłej 4 stycznia 2018 roku, wchodzi między innymi udział wynoszący 1/3 (jedna trzecia) część w prawie własności nieruchomości opisanej w pkt I,
- w skład spadku po D. R., córce J. i W., zmarłej 9 sierpnia 2018 roku, wchodzi między innymi udział wynoszący 1/3 (jedna trzecia) część w prawie własności nieruchomości opisanej w pkt I,
- w skład spadku po G. R. (1) synu T. i D. zmarłym 2 września 2018 roku wchodzi między innymi udział wynoszący 1/3 (jedna trzecia) część w prawie własności nieruchomości opisanej w pkt I,

a następnie w pkt VI stwierdził, że nieruchomości opisana w pkt I. wskutek spadkobrania po W. K., M. K., G. L., D. R., G. R. (1) stanowi współwłasność: B. G. w 1/3 części, B. W. w 1/3 części, E. R. w 1/9 części, W. R. w 1/9 części, G. R. (2) w 1/9 części. W pkt VII postanowienia dokonał działu spadku po W. K. oraz częściowych działów spadków po M. K., G. L., D. R., G. R. (1) w ten sposób, że w pkt VII.1. dokonał podziału nieruchomości opisanej w punkcie I. postanowienia na dwie nieruchomości, jak przedstawiono to na mapie sytuacyjnej z projektem podziału działki nr (...) sporządzonej przez geodetę uprawnionego E. G. (1) zaewidencjonowanej w Starostwie Powiatowym w Ł. w dniu 15 stycznia 2020 roku za nr P. (...).2020.30, stanowiącej integralną część orzeczenia, to jest na:

- nieruchomości, którą stanowi działka o nr ewidencyjnym 160/1 o powierzchni 0,8240 ha o wartości 100 100 zł i którą przyznał na współwłasność E. R., W. R. i G. R. (2) w udziałach po 1/3 (jedna trzecia) części,
- nieruchomości, którą stanowi działka o nr ewidencyjnym 160/2 o powierzchni 0,7990 ha o wartości 65 600 zł, którą przyznał na własność B. G.,

zasądzając w pkt VII.4. od B. G. solidarnie na rzecz E. R., G. R. (2) i W. R. kwotę 11 827 zł tytułem nakładów poniesionych przez D. R. i G. R. (1) na nieruchomości którą stanowi działka o nr ewidencyjnym 160/2.

W pozostałych punktach postanowienia Sąd Rejonowy w Łowiczu:

- przyznał adw. M. B. kuratorowi ustanowionemu dla reprezentowania uczestniczek W. R. i G. R. (2) wynagrodzenie w kwocie 2880 zł, które nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sąd Rejonowy w Łowiczu (pkt VIII),
- nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od wnioskodawczyni B. G. kwotę 2721,65 zł tytułem części wydatków postępowania wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa na wynagrodzenia biegłych, w pozostałym zakresie nie obciążając uczestników tymi wydatkami (pkt IX postanowienia),
- ustalił, że wnioskodawcy i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt X postanowienia).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski:

Postanowieniem z dnia 6 września 1980 roku Sąd Rejonowy w Łowiczu w sprawie I Ns 795/80 stwierdził, że prawa do spadku po J. K. nabyli na podstawie ustawy żona W. K. oraz dzieci: D. R., G. L., i M. K. po 1/4 części każde z nich; stwierdził, że gospodarstwo rolne po J. K. dziedziczy z mocy ustawy jedynie żona W. K. w całości.

Postanowieniem z dnia 9 maja 2000 roku Sąd Rejonowy w Łowiczu w sprawie I Ns 439/99 orzekł, że spadek po W. K. zmarłej 23 listopada 1984 roku w B. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 22 października 1982 roku nabył jej wnuk G. R. (1), z tym, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne dziedziczą z mocy ustawy dzieci: G. L., D. R. oraz M. K. po 1/3 części każde z nich.

W skład spadku po W. K. wchodziła jedynie nieruchomość rolna położona w obrębie B. gminie N. w powiecie (...), woj. (...), o obszarze 1 ha 6200 m². W. K. sporządziła w 1982 roku testament notarialny, na mocy którego powołała do całości spadku swego wnuka G. R. (1). W świetle obowiązujących w dacie otwarcia spadku przepisów o dziedziczeniu gospodarstw rolnych testament sporządzony przez W. K. był nieważny w części dotyczącej rozporządzenia wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym. W konsekwencji spadkową nieruchomość rolną odziedziczyły dzieci spadkodawczyni M. K., G. L. i D. R. po 1/3 części każde z nich.

Nieruchomość zabudowana jest ponad stuletnim niewielkim domem, W. K. mieszkała w nim do śmierci. Po śmierci spadkodawczyni D. R. dojeżdżała na tę działkę z W. i uprawiała tam ogródek. Nieruchomość nie jest zagospodarowana rolniczo, nie jest uprawiana, jest zalesiona i ma charakter leśny. Po śmierci W. K. nikt na niej nie zamieszkiwał, była wykorzystywana przez spadkobierców i ich rodziny na cele rekreacyjne. M. K. i jego rodzina przyjeżdżali na działkę w B. z miejsca swojego zamieszkania w R. w okresie wakacji i dla wypoczynku. G. L. nie korzystała z nieruchomości. G. R. (1) z pomocą D. R. poczynił nakłady na nieruchomość, polegające w szczególności na ogrodzeniu jej, zalesieniu – drzewami sosny i zasadzeniu drzew i krzewów owocowych.

Brak było porozumienia między wnioskodawczynią B. G. a uczestniczkami co do sposobu wyjścia ze współwłasności przedmiotowej nieruchomości. Uczestniczki, a poprzednio ich poprzednicy prawni stali na stanowisku, że zgodnie z wolą spadkodawczyni wyrażoną w jej testamencie nieruchomość nie powinna być dzielona i powinna zostać przyznana D. R. - początkowo, a następnie jej następcom prawnym. Jednocześnie uczestniczka oraz jej następcy prawni nie posiadali i nie posiadają możliwości spłaty wnioskodawczyni z jej udziału. Nieruchomość stanowiła na skutek spadkobrania po W. K., M. K., G. L., D. R. i G. R. (1) współwłasność B. G. w 1/3 części, B. W. w 1/3 części i E. R. w 1/9 części, W. R. w 1/9 części i G. R. (2) w 1/9 części.

Zgodnie z opinią biegłego z zakresu rolnictwa fizyczny podział spadkowej nieruchomości jest możliwy i w aktualnym stanie nieruchomości nie byłby sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki. Nieruchomość opisywana jako rolna tylko z nazwy jest gospodarstwem rolnym, zaś od wielu lat nie jest uprawiana rolniczo, na przeważającej części nieruchomości posadzony został przez dotychczasowych użytkowników las sosnowy i produkcja rolna na działce jest niemożliwa. Nieruchomość nie tworzy zorganizowanej całości gospodarczej – gospodarstwa rolnego. Możliwy jest jej podział na dwie działki. Podział pozostanie bez wpływu na dochodowość, która jest niska nawet gdyby gospodarstwo było uprawiane w całości. Podział nie wpłynie też negatywnie na wartość nieruchomości, gdyż działka nie przedstawia większej wartości niż suma poszczególnych (mających zostać wydzielone) działek. Pozytywnie możliwość i celowość podziału oceniła biegła z zakresu wyceny nieruchomości. Biegły geodeta opracował mapę z projektem podziału działki ewidencyjnej nr (...) położonej w B. gmina N..

Wartość spadkowej nieruchomości według jej stanu z daty otwarcia spadku, a według cen aktualnych wyraża się kwotą 112 152 zł. Wartość ta stanowi różnicę wartości rynkowej nieruchomości rolnej zabudowanej wg stanu na dzień 23 listopada 1984 roku ulepszonej nakładami dokonanymi po 23 listopada 1984 roku (161 352 zł) i wartości nakładów dokonanych na nieruchomości po tej dacie (49 225 zł).

Projektowane do wydzielenia działki są różnej wielkości i wartości. Działka (...) zabudowana budynkiem mieszkalnym i gospodarczymi ma powierzchnię 0,8241 ha i przedstawia wartość 100 100 zł, zaś działka (...) jest niezabudowana, posiada powierzchnię 0,7990 ha i wartość 65 600 zł.

Po śmierci spadkodawczyni na nieruchomości poczynione zostały przez D. R. i G. R. (1) nakłady, w szczególności wykonano nowy dach w budynku, licowanie budynku z zewnątrz deską, wymieniono drzwi wejściowe, wykonano podłogi drewniane, i położono posadzkę z terakoty w ganku, wykonano kuchnię węglową czteropaleniskową, wymieniono część instalacji elektrycznej, wykonano malowanie. Ponadto remontowano letnią kuchnię i oborę, pobudowano komórkę, a także dokonano nasadzenia drzew i krzewów, i częściowo ogrodzono nieruchomość. Łącznie wartość rynkowa nakładów na całą nieruchomość wyraziła się kwotą 49 225 zł.

Nakłady wykonane przez poprzedników uczestników na części nieruchomości wydzielonej na potrzeby działu spadku jako działka niezabudowana nr (...) to przede wszystkim częściowe ogrodzenie jej i nasadzenia sosny. Wartość drzewostanu znajdującego się na działce (...) wyraża się kwotą 6 735 zł, zaś wartość ogrodzenia 5 092 zł. Łącznie nakłady na tę część stanowią wartość 11 827 zł.

W oparciu o tak dokonane ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy dokonał rozliczenia nakładów poczynionych przez strony na nieruchomość objętą działem spadkiem na podstawie art. 207 k.p.c. w oparciu o wnioski i ustalenia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości.

Sąd Rejonowy uznał za oczywiste, że rozliczeniu między wnioskodawczynią i uczestniczkami podlegają jedynie nakłady poniesione przez poprzedników prawnych uczestniczek na tę część nieruchomości, która jako wydzielona działka niezabudowana o nr 160/2 przypadła na własność wnioskodawczyni. Sąd Rejonowy uznał, iż poprzednicy prawni uczestniczek czynili na spadkową nieruchomość nakłady, które niezbędne były dla zachowania wspólnego prawa, tak bowiem rozpatrywać należy ogrodzenie działki, jak również dokonanie nasadzenia w postaci lasu sosnowego. Zalesienie działki stanowiło czynność zmierzającą do zachowania jej przeznaczenia, zgodnie z przyjętym przez wszystkich spadkobierców sposobem użytkowania działki na cele głównie rekreacyjne. Wartość częściowego ogrodzenia tej działki oraz wartość znajdującego się na niej drzewostanu określił na kwotę 11 827 zł uznając, iż nakłady te przypadają w całości wnioskodawczyni wraz z przyznaną jej nieruchomością, co rodziło po jej stronie obowiązek zwrotu ich równowartości. Na tej podstawie zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 207 k.c. Sąd zasądził od B. G. solidarnie na rzecz E. R., G. R. (2) i W. R. kwotę 11 827 zł.

Sąd Rejonowy uznał natomiast za nieuzasadnione żądanie wnioskodawczyni oparte na art. 212 k.c. o zasądzenie od uczestniczek na rzecz wnioskodawczyni odpowiedniej dopłaty.

Sąd wziął pod uwagę, że wskutek rezygnacji B. W. – następczyni prawnej G. L. – z przypadającego jej udziału 1/3 w spadku i zrzeczeniu się go na pozostałych uczestników, spadek przypadł rodzeństwu G. L. – tj. M. K. i D. R. (a potem ich następcom prawnym) i finalnie podlegał podziałowi na dwie części. G. L. (a następnie po jej śmierci B. W.) nie precyzowała, w jakich częściach jej udział wynoszący 1/3 część spadku powinien przypaść pozostałym. Sąd Rejonowy zauważył, że każda ze stron – tak wnioskodawczyni, jak i uczestniczki – otrzymała wskutek działu spadku nieruchomość o wartości przewyższającej przypadający im udział 1/3 wartości spadku, jednakże w ocenie Sądu a quo fakt zrzeczenia się udziału w spadku przez G. L. i B. W. w realiach przedmiotowej sprawy nie rodził po stronie uczestniczek obowiązku wyrównania wnioskodawczyni wartości jej udziału przez dopłatę pieniężną, skoro każda ze stron otrzymała części spadku o wartościach przewyższających wartość ich udział.

Orzeczenie o braku dopłaty dla wnioskodawczyni uzasadnione było zdaniem Sądu Rejonowego również wolą spadkodawczyni W. K., która w testamencie przeznaczyła cały spadek G. R. (1) – poprzednikowi prawnemu uczestniczek.

W ocenie Sądu Rejonowego w Łowiczu w sprawie I Ns 439/99 roku tenże Sąd zobligowany był badać przesłanki uprawniające do stwierdzenia dziedziczenia gospodarstwa rolnego i w obowiązującym wówczas stanie prawnym

nie miał możliwości wydania orzeczenia zgodnego z wolą spadkodawcy wyrażoną w testamencie. W ocenie Sądu Rejonowego nie bez znaczenia było natomiast to, że testament został sporządzony z udziałem czynnika profesjonalnego (notariusza) i w sposób jednoznaczny uzewnętrznił wolę spadkodawczyni, która odchodziła w przekonaniu, że skutecznie rozporządziła swoim majątkiem na wypadek śmierci. Dostrzegając to Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska wnioskodawczyni o zasadności zasądzenia na jej rzecz dopłaty wyrównującej pomiędzy nią i następcami prawnymi G. R. (1) wartości przyznanych nieruchomości.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu nieprocesowym każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Sąd przyjął, że każdy z uczestników, którym przypadły fizycznie wydzielone części nieruchomości, był w równym stopniu zainteresowany wynikiem postępowania oraz w zakresie wskazanych wyżej wydatków wnioskodawczyni oraz uczestniczki winny po połowie je pokryć. Na tej podstawie Sąd nakazał pobrać od wnioskodawczyni przypadającą na nią część wydatków postępowania wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa na wynagrodzenie biegłych.

Ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Łowiczu zostały poniesione wydatki na opinie biegłych. W szczególności Skarb Państwa wyłożył następujące koszty opinii biegłych:

- 3317,58 zł – opinia biegłego Z.,
- 1733,90 zł – opinia biegłego geodety E. G.,
- 391,81 zł – opinia biegłego z zakresu rolnictwa A. S.,
- 4270,26 zł – opinia biegłej rzeczoznawcy E. D..

Z uwagi na to, że opinia biegłej E. D. ostatecznie nie została przyjęta przez Sąd za podstawę ustaleń faktycznych, Sąd Rejonowy zdecydował o nieobciążaniu uczestników postępowania kosztami wyłożonymi przez Skarb Państwa na wynagrodzenie biegłej. Tak więc do rozliczenia jako kwotę, która należało pobrać od uczestników na rzecz Skarbu Państwa Sąd Rejonowy przyjął wydatki wyłożone na wynagrodzenia pozostałych biegłych w łącznej kwocie 54 43,29 zł. Połowa tej kwoty, tj. 2721,65 zł przypadła na wnioskodawczynię, a druga połowa na uczestniczki, jednakże biorąc pod uwagę sytuację osobistą i majątkową uczestniczki E. R. i pozostających wyłącznie na jej utrzymaniu córek, które straciły ostatnio ojca, uczą się i nie posiadają poza spadkową nieruchomością żadnego majątku ani dochodów, Sąd Rejonowy zdecydował o nieobciążaniu uczestniczek przypadającą na nie częścią wydatków postępowania wyłożonych przez Skarb Państwa na wynagrodzenia biegłych.

Biorąc pod uwagę zasadę i uwagi poczynione wyżej Sąd Rejonowy obciążył wnioskodawczynię obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa kwoty 2 721,65 zł, o czym orzekł w pkt IX. postanowienia.

Apelację od niniejszego postanowienia złożyła wnioskodawczyni B. G., która zaskarżyła postanowienie w części, tj. w zakresie pkt VII.4 i IX. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

- obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 226 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe uznanie przez sąd, że nakłady poczynione na nieruchomość przyznaną wnioskodawczyni o nr ewidencyjnym 160/2, o której mowa w pkt VII.1.b zaskarżonego postanowienia stanowią nakłady konieczne, podczas gdy rodzaj oraz cechy tych nakładów jednoznacznie wskazują na ich cechę użyteczności,
- obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 212 § 1 k.c. poprzez nieuzasadnione zasądzenie od wnioskodawczyni solidarnie na rzecz uczestniczek postępowania kwoty 11.827,00zł tytułem nakładów poniesionych przez ich poprzedników prawnych na nieruchomość przyznaną wnioskodawczyni z jednoczesnym brakiem zasądzenia dopłaty na rzecz wnioskodawczyni solidarnie od uczestniczek postępowania celem wyrównania wartości przypadających im udziałów,

- obrazę przepisów postępowania, a to art. 622 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd zgodnego oświadczenia uczestników co do podziału udziałów przypadających wnioskodawczyni B. W., która to podtrzymała wolę swej poprzedniczki prawnej wskazując, aby przypadające jej udziały zostały rozdzielone pomiędzy wnioskodawczynię B. G. a uczestniczki postępowania po połowie, z jednoczesnym błędnym przyjęciem przez Sąd, iż B. W. nie określiła swojej woli co do sposobu przypisania udziałów pomiędzy pozostałych uczestników,
- obrazę przepisów postępowania, a to art. 520 § 1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd, iż wydatki poniesione na potrzeby postępowania przypadają po połowie na wnioskodawczynię oraz uczestniczki postępowania, tj. kwota po 2721,65 zł, podczas gdy treść brzmienia przepisu będącego podstawą niniejszego rozstrzygnięcia wskazuje, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie, podczas gdy udział wnioskodawczyni wynosił 1/1, a nie jak zostało przyjęte przez Sąd - 1/2.

Z uwagi na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od uczestniczek postępowania E. R., W. R. G. R. (2) solidarnie na rzecz wnioskodawczyni kwotę 17,250.00 zł tytułem wyrównania udziałów, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo, co następuje:

Nakłady w postaci zasadzenia drzew i krzewów owocowych oraz budowy płotu na nieruchomości położonej we wsi (...), gmina N., zostały poczynione przed 2018 rokiem.

(okoliczności bezsporne)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest częściowa zasadna – w zakresie zaskarżenia pkt VII.4, a w pozostałej części podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia, a w konsekwencji przyjmuje je za swoje przy uwzględnieniu wyżej wskazanym dodatkowym ustaleniu. Ustalenie to jednakże jedynie precyzuje stan faktyczny opisany w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia i nie jest sporne – jest bowiem oczywiste, że wskazane nakłady zostały dokonane przed 2018 rokiem, jeśli były na początku roku przedmiotem wyceny.

Przed dokonaniem oceny podniesionych przez wnioskodawczynię w apelacji zarzutów należy wskazać, iż w systemie apelacji pełnej, jaki obowiązuje w polskim procesie cywilnym, sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Sąd drugiej instancji, jako sąd merytorycznie rozpoznający sprawę od początku, zobowiązany jest stosować w określonym stanie faktycznym, który został poddany jego osądowi, z urzędu relewantne przepisy prawa materialnego.

Jednym z takich przepisów jest art. 207 k.c. regulujący rozliczenie poniesionych przez współwłaścicieli wydatków na rzecz wspólną stosowany przy dziale spadku na mocy art. 1035 k.c. Przepis ten obejmuje wszystkie wydatki, zarówno dokonane w ramach zwykłego zarządu, jak i z jego przekroczeniem, w tym nakłady konieczne, użyteczne, a także zbytkowne - przez użyte w art. 207 k.c. pojęcie „wydatków” rozumie się różnego rodzaju nakłady poniesione na rzecz wspólną. Przepis ten obejmuje zatem także nakłady inwestycyjne i może stanowić podstawę prawną roszczeń współwłaściciela o zwrot ich równowartości (J. Ciszewski, J. Bocianowska [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. P. Nazaruk, LEX/el. 2022, art. 207).

Przepis ten został naruszony przez Sąd pierwszej instancji, gdyż nie mógł on znaleźć zastosowania do nakładów poczynionych przez G. R. (1) na nieruchomość rolną wchodzącą w skład spadku po W. K. przed dniem 2 września 2018 roku. Z dokonanych bowiem przez Sąd Rejonowy ustaleń wynika, iż spadkobiercami W. G. w zakresie gospodarstwa rolnego tj. nieruchomości położonej w miejscowości (...), gmina N. byli D. R., G. L. i M. K., co potwierdził Sąd Rejonowy w Łowiczu w postanowieniu z dnia 9 maja 2000 roku wydanym w sprawie I Ns 439/99 – G. R. (1) nie spełniał bowiem warunków do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. Tym samym istniejąca wspólność majątku

spadkowego w zakresie gospodarstwa rolnego po W. K., do której stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych ((...) k.c.), dotyczyła spadkobierców wskazanych w w/w postanowienia tj. D. R., G. L. i M. K. i to ewentualnie nakłady poczynione przez te osoby mogły podlegać rozliczeniu w przedmiotowej sprawie. G. R. (1) współwłaścicielem nieruchomości objętej działem spadku stał się dopiero na skutek powołania do spadku po zmarłej w dniu 9 sierpnia 2018 roku D. R. i nakłady poczynione przez niego na nieruchomość po tej dacie podlegałyby rozliczeniu w przedmiotowym postępowaniu – wcześniejsze należało traktować jako nakłady osoby trzeciej na przedmiotową nieruchomość. Tymczasem w toku całego postępowania zarówno D. R., jak i G. R. (1) twierdzili, iż nakłady poczynione na tę nieruchomość dokonał G. R. (1) jako jej samoistny posiadacz wnosząc o jej zasiedzenie. Jeśliby nawet przyjąć, iż częściowo owe nakłady poniesione na zasadzenie drzew i budowę płotu pochodziły z majątku D. R., to i tak ich wysokość (część wniesiona z majątku D. R.) nie została wykazana. Z tych też względów Sąd Okręgowy uznał, iż nakłady poniesione na nieruchomość przyznaną wnioskodawczyni w postaci nasadzeń i budowy płotu nie mogły podlegać rozliczeniu w przedmiotowej sprawie. Tym samym zbędnym było ustosunkowanie się do zarzutu naruszenia art. 226 k.c.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 212 k.c. należy w pełni zgodzić się ze skarżącą, iż brak jest podstaw do odstąpienia od rozliczenia wartości poszczególnych udziałów poprzez zasądzenie dopłaty pieniężnej na jej rzecz w sytuacji, gdy wartość udziału jej przysługującego ze względu na stanowisko wnioskodawczyni B. W. jest wyższa od wartości przyznanej jej nieruchomości.

Od dawna ugruntowany jest w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym oświadczenia spadkobiercy złożonego w postępowaniu działowym, że przekazuje lub zrzeka się swojego udziału w spadku na rzecz innego spadkobiercy nie można uznać za zbycie spadku lub zrzeczenie się dziedziczenia, lecz za wniosek uczestnika postępowania wyrażający jego wolę co do sposobu dokonania działu przez sąd (por. orz. Sądu Najwyższego z 17.08.1961 r. 4 CR 332/61, OSN 1963, nr 3 poz. 54, orz. Sądu Najwyższego z 3.10.1980 r. III CRN 180/80, OSNCP 1981, nr 2-3, poz. 45, oraz glosa A. Oleszki i M. Sychowicza, NP. 1983, nr 7-8, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20.03.1984 r. III CRN 35/84, OSPiKA 1985/1/5 oraz następujący fragment Kodeksu postępowania cywilnego z komentarzem, pod red. T. Jodłowskiego, Warszawa 1989 r., str. 1024, teza nr 1: "...Bezskuteczne jest oświadczenie złożone sądowi, że spadkobierca przysługującego mu spadku lub udziału w spadku na korzyść innej osoby, spadkobierca ustawy bowiem może zrzec się dziedziczenia tylko w drodze umowy notarialnej przewidzianej w art. 1048 k.c. ...", a także T. Ereciński, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, cz. 1, postępowanie rozpoznawcze, t. 2, Warszawa, 1999, str. 277, teza nr 2, wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 25.10.2016, VI Ca 738/16 – niepubl.).

W przedmiotowej sprawie wpierv G. L., a następnie jej następczyni B. W., konsekwentnie wyrażały swoją wolę co do sposobu dokonania działu przez sąd spadku poprzez podzielenie przedmiotowej nieruchomości (jedynego składnika spadku) i przekazanie przysługującego im udziału obu stronom (k. 765) tj. z ich pominięciem. Z powyższego stanowiska nie wynika, aby wnioskodawczyni B. W. odnosząc się do nieuwzględniania jej przy działu spadku chciała, aby jedna ze stron skorzystała na powyższym w większym stopniu, czy też, aby pozostawiła Sądowi decyzję w przedmiocie zbycia jej udziału – jeśli taka byłaby jej wola to by zbyła swój udział bądź obdarowała jedną ze stron w sposób przewidziany prawem. Ze stanowiska B. W. wynika jedynie, iż nie chciała brać udziału w podziale nieruchomości oraz, że miała ona przyspaść pozostałym stronom bez spłat na jej rzecz, co oznacza, że po wyeliminowaniu jej udziału spadkowego w nieruchomości w wysokości 1/3, udziały pozostałych spadkobierców należało przekształcić w taki sposób, aby odpowiadały one całości spadku w tym zakresie. Powyższe więc przy podziale nieruchomości oznaczało konwersję udziału spadkowego przy fizycznym podziale spadku w przypadku wnioskodawczyni B. G. do 1/2 udziału w nieruchomości, a w przypadku pozostałych uczestników biorących udział w podziale do 1/6 udziału, co winno znaleźć odzwierciedlenie w późniejszych rozliczeniach pomiędzy stronami. Nieuprawnionym jest przy tym pozbawienie dopłat jednej ze stron w oparciu o treść testamentu, który we wskazanym zakresie nie mógł być uwzględniony ze względu na brak kwalifikacji rolnych po stronie G. R. (1) – taka interpretacja przepisów dokonana przez Sąd pierwszej instancji faktycznie obchodziłaby prawo spadkowe obowiązujące na chwilę otwarcia spadku po W. K..

Tym samym stosownie do treści art. 212 § 1 k.c., który wskazuje, że jeżeli zniesienie współwłasności następuje na mocy orzeczenia sądu, wartość poszczególnych udziałów może być wyrównana przez dopłaty pieniężne koniecznym było rozliczenie poszczególnych przy przyjęciu, iż wnioskodawczyni B. G. przysługiwała nieruchomości o wartości stanowiącej połowę wartości nieruchomości tj. w kwocie 82 850 zł (165 700 zł : 2). Jako, że została jej przysądzona nieruchomość o wartości 65 600 zł, to pozostali uczestnicy winni ją spłacić stosownie do wysokości swoich udziałów w łącznej kwocie 17 250 zł. Brak jest jednak podstaw do zasądzenia powyższej kwoty od uczestników solidarnie, gdyż nie ma do tego podstaw w przepisach prawa i na powyższe nie wyraziły zgody strony. Tym samym na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.k. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w pkt VII.4 i zasądzić na rzecz B. G. od E. R., W. R. i G. R. (2) kwoty po 5 750 złotych tytułem dopłaty płatne w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia.

Sąd Okręgowy nie znalazł natomiast podstaw do odstąpienia od sposobu rozliczenia kosztów sądowych poniesionych przez Skarb Państwa przed Sądem Rejonowym, choć w ocenie Sądu Okręgowego błędnie wskazano podstawę rozstrzygnięcia tj. art. 520 § 1 k.p.c. Zaskarżone rozstrzygnięcie w tym zakresie odpowiada jednak prawu i znajduje uzasadnienie w treści art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. – Dz. U. z 2021 r., poz. 2257) w zw. z art. 520 § 2 k.p.c., gdyż niewątpliwie z uwagi na sposób dokonania podziału spadku zainteresowanie wynikiem sprawy odnośnie uczestniczki B. W. było mniejsze niż pozostałych stron i należało ją pominąć przy rozliczaniu kosztów postępowania. Zasadnie więc Sąd Rejonowy nakazał pobranie połowy poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa kosztów sądowych od wnioskodawczyni B. G.. W tym zakresie apelacja podlegała oddaleniu jako niezasadna na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 6 pkt 3 § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie Sąd Okręgowy przyznał ze Skarbu Państwa – Sądowi Rejonowego w Łowiczu na rzecz adwokat M. B., kurator ustanowionej dla reprezentowania uczestniczki G. R. (2) kwotę 900 zł tytułem wynagrodzenia.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 520 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą, iż w postępowaniu nieprocesowym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy nie obciążył stron kosztami poniesionymi przez Skarb Państwa w postępowaniu apelacyjnym mając na względzie, iż żadna ze stron nie przyczyniła się do wystąpienia kosztów poniesionych na poczet wynagrodzenia kuratora.